

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

SADIK ÇETİN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2021/52046

Karar Tarihi : 15/4/2025

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Yıldız SEFERİNOĞLU

Kenan YAŞAR

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Kemal ÖZEREN

Başvurucu : Sadık ÇETİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, hükümlüye babasının cenaze ve taziye törenine katılması için izin verilmemesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır. Babasının 2/6/2021 tarihinde vefat etmesi üzerine başvuru aynı tarihli dilekçeyle cenaze ve taziye törenine katılma talebinde bulunmuştur.

3. Kırıkkale Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) talep konusu ile ilgili olarak tahkikat yapılmasını istemiş, bunun üzerine kolluk tarafından 2/6/2021 tarihli tutanak düzenlenmiştir. Anılan tutanakta başvuru babasının aynı gün saat 11.00'de defnedilmiş olduğu, yapılan araştırmada güvenlikle ilgili olumsuzluk yaşanabileceği yönünde kanaatin olduğu belirtilmiştir. Başsavcılık, bu belirlmelerle birlikte COVID-19 salgınının neden olduğu bulaş riskini de gerekçe göstererek başvuru talebinin reddine karar vermiştir.

4. Başvurucu, bu karara karşı Kırıkkale İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde daha önce annesinin vefatı nedeniyle kendisine aynı adreste taziye törenine katılması için izin verildiğini, bu hususta herhangi bir güvenlik zafiyeti yaşanmadığını belirtmiştir. Cenaze ve taziye töreninin yapılacağı Amasya'nın Suluova ilçesinin terör olaylarının yaşandığı bir bölge olmadığını da vurgulayan başvuru, soyut bir kanaate dayanarak hakkını kullanmasına engel olduğunu ifade etmiştir.

5. İnfaz Hâkimliği, Başsavcılığın başvuru talebinin reddine ilişkin ortaya koyduğu gerekçelerden hareketle itirazın reddine karar vermiştir. Başvurucunun bu karara karşı yaptığı itirazı Kırıkkale 1. Ağır Ceza Mahkemesi, İnfaz Hâkimliği kararının usule ve kanuna uygun olduğunu belirterek reddetmiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 8/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 27/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu, babasının vefatı nedeniyle taziye törenine katılmasının ve ailesi ile birlikte olmasının aile bütünlüğü ve ailenin korunması açısından önem arz ettiğini belirtmiştir. Bununla birlikte başvuru, talebinin reddedilmesinin ölçülü ve makul olmadığını ifade etmiştir. Gerekçe olarak gösterilen güvenlik zafiyeti konusundaki kanaatin nasıl oluştuğuna ilişkin bir sebep gösterilmediğini, COVID-19 salgınının neden olduğu bulaş riski konusunda da mahkûmların mahkemelere ya da hastanelere gerekli tedbirler alınarak götürülebildiğini, buna rağmen cenaze ve taziye katılım için kendisine izin verilmediğini dile getirmiştir. Bu hususlardan hareketle başvuru özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, din ve vicdan hürriyetinin ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; somut başvuruya ilişkin olarak yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı genel olarak önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

11. Başvuru, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Başvurucunun özel ve aile hayatına saygı hakkına yönelik müdahalenin 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 94. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında yer alan düzenlemeler gereğince kanuni temelinin bulunduğu ve infaz kurumunun güvenliğini sağlanması şeklinde meşru amacının bulunduğu açıktır (*Rasul Kocatürk* [GK], B. No: 2016/8080, 26/12/2019, §§ 45-50). Bununla birlikte temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (*Ferhat Üstündağ* [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45; *Abuzer Uzun* [2. B.], B. No: 2016/61250, 13/6/2019, § 38).

14. Anayasa'nın 19. maddesi gereği hükümlü ve tutukluların özel ve aile hayatına birtakım sınırlamaların getirilmiş olması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Burada mühim olan, ceza infaz kurumunun güvenliğini sağlanması amacı ile hükümlünün özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir dengenin sağlanmış olmasıdır (*Rasul Kocatürk*, § 56). Ölüm, insan hayatında karşılaşılan acı

olaylardan biridir. Birçok kültürde ölen kimsenin tanıdıkları bir araya gelerek ölüm nedeniyle duyulan acı ve üzüntüyü paylaşır. Ölenin geride kalan aile bireyleri ziyaret edilerek kendilerine maddi ve manevi destekte bulunulur. Şüphesiz bu acıyı ölüm anından itibaren en yoğun derecede yaşayan ve desteğe en çok ihtiyaç duyanlar aile bireyleridir. Bu nedenle ölenin aile bireylerine taziye ziyaretinde bulunulması, aile bireylerinin de taziye kabulü kültürümüzde önemli bir yer tutmaktadır. Kanun koyucu bu insani düşünceden ve kültürel olgulardan hareketle 5275 sayılı Kanun'da yakınlarının ölümü hâlinde hükümlüye mazeret izni verilmesini düzenlemiştir. Kanun'daki izin süreleri gözetildiğinde kanun koyucunun iznin kapsamını sadece defin işlemi ile sınırlı tutmadığı, defininden sonra yapılan taziye ziyaretlerini kabul etmeye ve aile bireylerinin bir arada kalarak birbirlerine destek olmalarına imkân tanımayı da amaçladığı kabul edilmelidir. Buna göre cenazeye katılma talebinin taziye kabulüyle birlikte ele alınması gerekmektedir. Bu yorum aynı zamanda aile hayatına saygı hakkının gereklerine de uygun olacaktır (*Rasul Kocatürk*, § 61). Cenazeye veya taziye katılımının sağlanması imkân dâhilinde görülmezse bu duruma ilişkin zorunluluk hâllerinin somut olgu ve olaylara dayalı olarak açıklanması gerekir (*Rasul Kocatürk*, § 62).

15. Başvuruya konu olan olayda, ceza infaz kurumunda bulunan başvurunun vefat eden babasının cenaze ve taziye törenine katılma talebinin Başsavcılık tarafından COVID-19 salgınının neden olduğu bulaş riski ile birlikte çevrede güvenlik ile ilgili olumsuzluk yaşanabileceğine yönelik kolluk kanaati gerekçe gösterilerek reddedildiği görülmüştür. Yargısal makamlar tarafından ise başvurunun itirazları hakkında esasa ilişkin bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır.

16. Bu itibarla somut olayın koşullarında Başsavcılık kararında COVID-19 salgınının neden olduğu bulaş riskine ilişkin genel açıklamayla yetinilmiş, sosyal mesafe ve maske kullanımı gibi tedbirler çerçevesinde başvurunun talebinin karşılanmasına ilişkin bir değerlendirme yapılmamıştır. Ayrıca güvenlik ile ilgili olumsuzluk yaşanabileceği hususunda da somut bir duruma ya da tehlikeye Başsavcılık kararında yer verilmediği görülmüştür. Bununla birlikte Başsavcılık; başvurunun talebinin karşılanması için durumun gerektirdiği özeni gösterdiğini, ilgili personelin görevlendirilmesi için alternatif çözümler denediğini ortaya koyamamıştır. Bu kapsamda idari ve yargısal makamlar tarafından gösterilen gerekçeler, başvurunun çıkarları ile toplumun çıkarları arasında adil denge kurulmasına yönelik ikna edici, ilgili ve yeterli unsurlara sahip değildir. Dolayısıyla başvurunun cenaze ve taziye katılarak ailesine destek olma imkânından yoksun kalmasında kamusal makamların talebin reddedilmesi şeklindeki müdahalesinin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır (benzer değerlendirmeler için bkz. *Abdullah Selvi* [2. B.], B. No: 2020/35123, 3/4/2024, §§ 16, 17; *Murat Kaymakçı* [2. B.], B. No: 2020/35000, 3/4/2024, § 14).

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucu, ihlalin tespiti ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. İnceleme tarihi itibarıyla başvurunun taziye törenine katılmasının mümkün olmadığı ve vefatın üzerinden uzun bir süre geçtiği dikkate alındığında tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

20. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminatın ödenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına ve bilgi için Kırıkkale İnfaz Hâkimliği (E.2021/1914, K.2021/2054) ile Kırıkkale 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2021/726 D.İş) GÖNDERİLMESİNE 15/4/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.